

SVEIKATOS PRIEŽIŪROS PASLAUGŲ, TEIKIAMŲ ASMENIMS, SERGANTIEMS CUKRINIŲ DIABETU, PRIEINAMUMO IR KOKYBĖS RODIKLIŲ IR JŲ STEBĖSENOS 2020-2021 M. REZULTATŲ APŽVALGA

Vadovaujantis Sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų asmenims, sergantiems cukriniu diabetu, prieinamumo ir kokybės rodiklių ir jų stebėsenos tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2021 m. kovo 23 d. įsakymu Nr. V-619 „Dėl Sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų asmenims, sergantiems cukriniu diabetu, prieinamumo ir kokybės rodiklių ir jų stebėsenos tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras (toliau – SMLPC), Valstybinė ligonių kasa prie Sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – VLK) ir Higienos institutas (toliau – HI) pateikė asmens sveikatos priežiūros paslaugų, teikiamų asmenims, sergantiems cukriniu diabetu (toliau – CD) prieinamumo ir kokybės rodiklių 2020-2021 m. reikšmes.

SVEIKATOS STIPRINIMO, CD RIZIKOS VEIKSNIŲ PROFILAKTIKOS PRIEINAMUMO CD PASLAUGŲ RODIKLIS

Sveikatos stiprinimo programa, skirta širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai (toliau – Programa), SMLPC vykdoma nuo 2020 m. birželio 1 d. vadovaujantis nauja Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. balandžio 8 d. įsakymo redakcija Nr. V-776 „Dėl sveikatos stiprinimo programos, skirtos širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai, organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Iki 2020 m. birželio 1 d. Programa vykdyta vadovaujantis ankstesniu Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašu, reglamentuojamu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-615 „Dėl Širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto rizikos grupių asmenų sveikatos stiprinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

SMLPC pateiktais duomenimis 2020 m. Programą pradėjo 2636 ir baigė 2004 asmenys; 2021 m. pradėjo 2008 ir baigė 1424 asmenys. Programos efektyvumui įvertinti, ją baigę asmenys pildė klausimyną, kuriame įvertina, kokią įtaką jų gyvenimo ir sveikatos būklės rodikliams turėjo dalyvavimas Programoje. Žemiau pateikiami 2020-2021 m. Programos efektyvumo rodikliai ir jų pokytis.

1 lentelė. Sveikatos stiprinimo programos, skirtos širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai, efektyvumo rodikliai 2020-2021 m.

Rodiklis	Rodiklio reikšmė, asmenų, kurie atsakė „taip“, proc. 2020 m.	Rodiklio reikšmė, asmenų, kurie atsakė „taip“, proc. 2021 m.	Rodiklio reikšmės, asmenų, kurie atsakė „taip“, pokytis proc.
Pagerėjo fiziniai kūno rodikliai	45 %	42 %	- 3 %
Sumažėjo kūno masės indeksas	46 %	42 %	- 4 %
Sumažėjo liemens apimtis	44 %	41 %	- 3 %
Sumažėjo arterinis kraujo spaudimas	36 %	33 %	- 3 %
Padidėjo fizinis aktyvumas	73 %	76 %	+ 3 %
Pagerėjo mityba	65 %	68 %	+ 3 %

Padidėjo daržovių ir vaisių vartojimas	75 %	77 %	+ 2 %
Sumažėjo druskos vartojimas	61 %	61 %	nepakito
Sumažėjo riebaus maisto vartojimas	66 %	69 %	+ 3 %
Sumažėjo saldaus maisto vartojimas	60 %	64 %	+ 4 %
Pagerėjo savijauta	73 %	76 %	+ 3 %
Programos efektyvumo vidurkis	59 %	60 %	+ 1 %

Palyginus 2020 m. ir 2021 m. duomenis, nustatyta, kad 2021 m. fiziniai kūno rodikliai sumažėjo, tačiau padidėjo fizinis aktyvumas, pagerėjo mityba (labiausiai sumažėjo saldaus maisto vartojimas – 4 %), pagerėjo savijauta. Bendras programos efektyvumas 2021 m., palyginus su 2020 m., padidėjo 1 %.

Daugiau informacijos apie programos įgyvendinimą skelbiama SMLPC interneto svetainėje Sveikatasmokymoirliuguprevecijoscentras – Sveikatostiprinimoprograma, skirta ŠKL ir CD profilaktikai (smlpc.lt).

PIRMINĖS IR SPECIALIZUOTOS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS CD PASLAUGŲ PRIEINAMUMO IR KOKYBĖS RODIKLIAI

VLK pateikė pirminės ir specializuotos asmens sveikatos priežiūros CD prieinamumo ir kokybės 2020-2021 m. rodiklius. Iš pateiktų duomenų nustatyta, kad visų Apraše numatytų 7 siektinų CD paslaugų rodiklių, kurių siektina reikšmė – 100 %, nepasiekta. Iš 9 CD paslaugų rodiklių, kurių buvo vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas reikšmes, 3 rodiklių reikšmės padidėjo, 2 sumažėjo, 4 nepakito, arba keitėsi labai nežymiai. Žemiau pateikiami 2020-2021 m. CD paslaugų prieinamumo ir kokybės rodiklių reikšmės ir jų pokytis.

2 lentelė. Pirminės ir specializuotos asmens sveikatos priežiūros CD paslaugų prieinamumo ir kokybės rodikliai 2020-2021 m.

Eil. Nr.	CD paslaugų rodiklio pavadinimas	Siektina CD paslaugų rodiklio reikšmė	CD paslaugų rodiklio reikšmė 2020 m.	CD paslaugų rodiklio reikšmė 2021 m.	Vertinimas (rodiklio reikšmės vidurkis, siektino rodiklio reikšmės vidurkis)
Pirminės asmens sveikatos priežiūros CD paslaugų prieinamumo rodikliai					
1.	Moterų, kurios kalendoriniais metais pagimdė (toliau – gimdyvės) ir kurioms nėštumo metu buvo atliktas gliukozės tolerancijos mėginio (toliau – GTM) tyrimas, dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	53,14%	53,11%	53,13%

2.	Asmenų, kuriems CD diagnozės nustatytos pirmą kartą ir kuriems per 3 mėnesius nuo CD diagnozės nustatymo suteikta slaugytojo diabetologo konsultacinė paslauga, į kurią įeina ir paciento mokymas (toliau – slaugytojo diabetologo paslauga), dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	16,92%	20,08%	18,50%
3.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės ir suteikta slaugytojo diabetologo paslauga, dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	5,63%	6,55%	6,09%
4.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės ir kuriems bent vieną kartą buvo iširta glikozilinto hemoglobino koncentracija kraujyje (toliau – HbA1c), dalis (proc.).	100%	76,48%	79,62%	78,05%
Specializuotos asmens sveikatos priežiūros CD paslaugų prieinamumo rodikliai					
1.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės, ir kurie hospitalizuoti dėl ūmių CD komplikacijų (hipoglikemijos, diabetinės ketoacidozės, hiperosmosinės būklės ir kt.), dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	0,48%	0,45%	0,47%
2.	Asmenų, kuriems nustatyta 1 tipo CD diagnozė ir kuriems suteikta bent vieno gydytojo	100%	47,95%	51,27%	49,61%

	endokrinologo arba gydytojo vaikų endokrinologo konsultacija, dalis (proc.).				
Pirminės asmens sveikatos priežiūros CD paslaugų kokybės rodikliai					
1.	Asmenų, kuriems nustatytos 2 tipo CD diagnozės ir kuriems suteikta HbA1c nustatymo paslauga, kurios HbA1c reikšmė yra 7 proc. ir mažesnė (kurie negydomi insulinu), dalis (proc.).	100%	26,53%	31,65%	29,09%
2.	Asmenų, kuriems nustatytos 2 tipo CD diagnozės ir kuriems suteikta HbA1c nustatymo paslauga, kurios HbA1c reikšmė yra 7,5 proc. ir mažesnė (kurie gydomi insulinu), dalis (proc.).	100%	2,94%	3,07%	3,00%
3.	Asmenų, kuriems nustatytos 1 tipo CD diagnozės ir kuriems suteikta HbA1c nustatymo paslauga, kurios HbA1c reikšmė yra 7,5 proc. ir mažesnė (kurie gydomi insulinu), dalis (proc.).	100%	13,48%	17,58%	15,53%
3.1.	Vaikų, kuriems nustatytos 1 tipo CD diagnozės ir kuriems suteikta bent 1 gydytojo vaikų endokrinologo konsultacinė paslauga, dalis (proc.).	100%	74,86%	78,32%	76,60%
3.2.	Suaugusiųjų, kuriems nustatytos 1 tipo CD diagnozės ir kuriems suteikta bent 1 gydytojo	100%	43,83%	46,80%	45,32%

	endokrinologo konsultacinė paslauga, dalis (proc.).				
4.	Asmenų, kuriems nustatytos 2 tipo CD diagnozės ir kuriems atlikus bent vieną HbA1c nustatymą (kai atlikto tyrimo rezultato reikšmė yra didesnė nei 7,5 proc.) suteikta bent 1 gydytojo endokrinologo arba gydytojo vaikų endokrinologo konsultacinė paslauga, dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	50,90%	54,59%	52,75%
Specializuotos asmens sveikatos priežiūros CD paslaugų kokybės rodikliai					
1.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės ir kurie hospitalizuoti dėl diabetinės pėdos ir (ar) angiopatijos, dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	1,00%	1,00%	1,00%
2.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės ir atlikta apatinės galūnės (toliau – kojos) ar jos dalies amputacija, dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	0,30%	0,29%	0,30%
2.1.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės ir atlikta aukšta kojos ar jos dalies amputacija, dalis (proc.).	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD paslaugų rodiklio reikšmes.	0,13%	0,13%	0,13%
2.2.	Asmenų, kuriems nustatytos CD diagnozės ir atlikta žema kojos ar jos	Vykdoma stebėseną, siekiant nustatyti siektinas CD	0,21%	0,20%	0,21%

	dalies amputacija, dalis (proc.).	paslaugų rodiklio reikšmes.			
--	--------------------------------------	-----------------------------------	--	--	--

SVEIKATOS STIPRINIMO, CD RIZIKOS VEIKSNIŲ PROFILAKTIKOS CD PASLAUGŲ KOKYBĖS, HOSPITALIZACIJOS RODIKLIAI

HI pateikė Sveikatos stiprinimo, CD rizikos veiksnių profilaktikos CD paslaugų kokybės, hospitalizacijos 2020-2021 m. rodiklius.

Iš pateiktų duomenų nustatyta:

- ugdymo įstaigas lankančių asmenų, kuriems nustatytas antsvoris ar nutukimas, dalis (proc.) 2021 m., palyginus su 2020 m., padidėjo 1 %;
- vaikų hospitalizacijų dėl 1 tipo CD (*E10* ligos kodas pagal TLK-10-AM) ir jo komplikacijų skaičius, tenkantis 100 000 vaikų, sergančių 1 tipo CD: 2020 m. – 51 966,9; 2021 m. – 43 920,8;
- suaugusiųjų hospitalizacijų dėl 1 tipo CD (*E10* ligos kodas pagal TLK-10-AM) ir jo komplikacijų skaičius, tenkantis 100 000 suaugusiųjų, sergančių 1 tipo CD: 2020 m. – 9 971,9; 2021 m. – 10 423,8;
- suaugusiųjų išvengiamų hospitalizacijų dėl 2 tipo CD (*E11* ligos kodas pagal TLK-10-AM) ir jo komplikacijų skaičius, tenkantis 100 000 suaugusiųjų, sergančių 2 tipo CD: 2020 m. – 2 190,2; 2021 m. – 2 125,6.

Detali informacija apie CD rizikos veiksnių profilaktikos CD paslaugų kokybės, hospitalizacijos 2020-2021 m. rodiklius priede „E10-E14 paslaugų rodikliai 2020-2021“.